

Shrnutí hlavních poznatků

Demografický vývoj

- Sídelní struktura Jihomoravského kraje je od roku 2006 stálá, tvoří ji 50 měst, 39 městysů, 583 obcí a 1 vojenský újezd. Správní rozdělení 673 obcí tvoří 7 okresů, resp. 21 správních obvodů obcí s rozšířenou působností.
- K 31. 12. 2019 v kraji žilo celkem 1 191 989 obyvatel, za rok se počet obyvatel zvýšil o 4 322 osob, nejvíce obyvatel přibýlo v okrese Brno-venkov, pokles počtu obyvatel byl zaznamenán pouze v okrese Hodonín.
- Třináctým rokem v řadě se v kraji na celkovém přírůstku obyvatel kladně podílel přirozený přírůstek (narodilo se o 1 138 osob více, než zemřelo), vyšší měrou se ale na přírůstku počtu obyvatel podílelo stěhování – do kraje se přistěhovalo o 3 184 osob více, než se z kraje vystěhovalo. Migrační přírůstek obyvatel v kraji trvá nepřetržitě od roku 2003.
- Téměř třetina obyvatel kraje žila v krajském městě (32,0 % z celku), ve městech kraje žilo 734,2 tisíc obyvatel (meziročně o 1,1 tisíc víc), podíl městského obyvatelstva tvořil 61,6 % z obyvatel kraje.
- Počet cizinců žijících v roce 2019 dosáhl prozatímního maxima, a to 52,7 tisíc osob (meziroční nárůst o 2,4 tisíc), podíl na obyvatelstvu kraje vzrostl o 0,2 bodu na 4,4 %; podle státní příslušnosti bylo nejvíce osob ze Slovenska (13,6 tisíc).
- V roce 2019 bylo v kraji uzavřeno 6 164 sňatků, což sice bylo jen o 8 více než v roce 2018, byl to však nejvyšší počet od roku 2007, v němž bylo uzavřeno 6 287 sňatků. Úroveň sňatečnosti byla mezi kraji 5. nejvyšší. Rozvedeno bylo 2 631 manželství (59 % manželství s nezletilými dětmi), počet rozvodů se meziročně snížil (pokles byl zaznamenán i v roce 2018), míra rozvodovosti byla mírně pod průměrem ČR a mezi kraji byla 7. nejnižší.
- V roce 2019 se v kraji živě narodilo 13 328 dětí, proti roku 2018 to bylo o 266 dětí méně, ovšem počet živě narozených v roce 2018 byl nejvyšší v novodobé historii kraje. Podíl narozených mimo manželství dosáhl 42,7 %, snížil se o 1,2 procentního bodu – dosud se každoročně tento podíl navyšoval. U 889 živě narozených dětí nebyl uveden otec, což bylo jen o 1 případ více než v roce 2018.
- V kraji v roce 2019 zemřelo 12 190 osob, což bylo o 352 osob méně než v předcházejícím roce. Stejně jako u počtu narozených byl i počet zemřelých v roce 2018 nejvyšší od roku 2000. Hrubá míra úmrtnosti byla mezi kraji 3. nejnižší a pod republikovým průměrem. Příčinou úmrtí téměř u tří čtvrtin zemřelých jsou dlouhodobě nemoci oběhové soustavy a nádorová onemocnění.
- Stěhováním se počet obyvatel kraje v roce 2019 zvýšil o 3 184 osob. Saldo zahraničního stěhování bylo výrazně vyšší - počet přistěhovalých z ciziny převýšil počet vystěhovalých do ciziny o 3 107 osob. Saldo vnitřního stěhování tvořilo 2,4 % přírůstku obyvatel stěhováním – z jiných krajů se přistěhovalo o 77 osob víc, než se do jiných krajů ČR vystěhovalo.
- Na konci roku 2019 bylo 16,1 % obyvatel kraje ve věku do 14 let a 20,0 % obyvatel ve věku 65 a více let. Podíl obyvatel v seniorském věku se každoročně zvyšuje, od roku 2009 roste i podíl dětské složky.
- Naděje dožití (střední délka života) vzrostla od průměru let 2001 a 2002 u mužů o 4,0 let na 76,6 roku a u žen o 3,5 let na 82,8 roku. Zvyšuje se i naděje dožití „seniorů“ – muž, který žije v kraji a v roce 2019 dovršil 65 let, má pravděpodobně před sebou nejméně 16 let života, šedesátiletá žena 21 let, v obou případech je to zvýšení o více než 2 roky.

Sociální vývoj

- Pracovní sílu v Jihomoravském kraji v roce 2019 tvořilo 601 tisíc osob (588 tisíc zaměstnaných a 13 tisíc nezaměstnaných), meziročně se objem pracovní síly zvýšil o 1,7 tisíc osob (počet zaměstnaných vzrostl o 4,6 tisíc osob a počet nezaměstnaných poklesl o 2,9 tisíc osob).
- Míra ekonomické aktivity (EA) podle výsledků VŠPS činila 60,1 % a zůstala na úrovni roku 2018. Dosud nejvyšší míra EA byla v kraji zaznamenána v roce 2016, a to 60,4 %. Zatímco míra EA mužů v roce 2019 proti roku 2018 poklesla o 0,2 bodu na 68,3 %, u žen se hodnota tohoto ukazatele zvýšila o 0,3 bodu na 52,4 %.
- Vzdělanost zaměstnaných se zvyšuje, podíl vysokoškoláků mezi zaměstnanými dosáhl 29,1 %, za 10 let vzrostl o 7,0 bodu a mezi kraji byl 2. nejvyšší. Z hlediska postavení v zaměstnání mezi zaměstnanými dlouhodobě převažují zaměstnanci, v roce 2019 v kraji tvořili 85,9 % zaměstnaných.
- Na úřadech práce v kraji bylo ke konci roku 2019 evidováno 29 087 uchazečů o zaměstnání, z tohoto počtu bylo 14 592 žen. Proti konci roku 2018 se počet nezaměstnaných snížil o 2 955. V členění podle věku bylo mezi nezaměstnanými nejvíce osob ve věku 55 až 59 let. Podíl dlouhodobě nezaměstnaných (více než rok) sice meziročně poklesl, ale mezi kraji byl 2. nejvyšší.
- Úřady práce nabízely ke konci prosince 2019 celkem 27 149 míst, což bylo o 3 135 míst víc než na konci roku 2018. Zvýšení počtu volných míst a snížení počtu uchazečů o zaměstnání znamenalo pokles počtu uchazečů připadajících na 1 volné místo. Ke konci roku 2018 připadlo na 1 místo 1,3 uchazečů, ke konci roku 2019 to bylo 1,1 uchazečů (4. nejvyšší počet mezi kraji).
- Podle výsledků šetření životních podmínek domácností průměrný čistý roční příjem domácnosti meziročně vzrostl z 182,6 tisíc Kč na osobu v roce 2017 na 196,0 tisíc Kč v roce 2018, průměrný čistý měsíční příjem na osobu se zvýšil z 15 218 Kč na 16 333 Kč. Nejvíce jihomoravských domácností, a to 28,5 % z celku, mělo podle výsledků šetření čistý měsíční příjem v rozmezí 12 až 15 tisíc Kč na osobu.
- Ze strukturálního šetření o mzdách vyplývá, že průměrná hrubá měsíční mzda v kraji činila 35 356 Kč, vzrostla o 2 717 Kč a byla mezi kraji 3. nejvyšší. Medián mezd, což je mzda uprostřed mzdového rozdělení, dosáhl částky 30 951 Kč a byl mezi kraji 4. nejvyšší.
- Počet dětí v mateřských školách byl ve školním roce 2019/2020 o 5,4 tisíc dětí vyšší než před 10 lety, počet žáků základních škol se za 10 let zvýšil dokonce o 20,3 tisíc. Naopak na středních školách se počet studentů proti stavu před 10 lety snížil o 12,3 tisíc. Snížil se i počet vysokoškoláků – o 20,4 tisíc studujících na vysokých školách v kraji a o 13,1 tisíc studentů vysokých škol s trvalým bydlištěm v kraji.
- V roce 2019 bylo v kraji evidováno 507,4 tisíc nemocensky pojištěných osob, v pracovní neschopnosti strávily 8,54 mil. dnů. Průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti se zvýšilo na 4,612 %, přes každoroční nárůst je krajská hodnota procenta v porovnání s ostatními kraji 2. nejnižší.
- Na dávkách nemocenského pojištění byla vyplacena částka 4,24 mld. Kč (meziročně o 533 mil. Kč více), přes 66 % částky připadlo na nemocenské pojištění.
- Na dávky státní sociální podpory bylo v roce 2019 vynaloženo 3,86 mld. Kč, tři čtvrtiny částky připadly na rodičovský příspěvek.
- V domovech pro seniory, v domovech se zvláštním režimem a v domovech pro osoby se zdravotním postižením bylo na konci roku 2019 k dispozici 6 860 míst. Proti roku 2010 se kapacita zvýšila o 398 míst, stále však zůstává více než 9 tisíc neuspokojených žádostí o umístění do některých ze zařízení.
- Průměrný starobní důchod (bez souběhu s vdovským/vdoveckým důchodem) v kraji na konci roku 2019 činil 13 331 Kč, pobíralo ho 201,4 tisíc osob (meziročně o 1,0 tisíc více).

- V roce 2019 bylo registrováno 19,8 tisíc trestných činů, po předešlém každoročním poklesu se počet trestných činů o 1,0 % zvýšil. Téměř polovinu objasněných trestných činů spáchaly opakovaně trestané osoby.
- Na silnicích Jihomoravského kraje došlo v roce 2019 k 8 141 dopravním nehodám (o 452 více než v roce 2018), o život při nich přišlo 63 osob (o 14 více), 226 osob bylo těžce (o 100 méně) a 2 772 osob lehce zraněno (o 4 případy méně), hmotná škoda dosáhla částky více než 517 mil. Kč (o 22 mil. Kč více).
- V roce 2019 bylo na území Jihomoravského kraje likvidováno 1 590 požárů, bylo při nich zraněno 93 osob a 4 lidé při nich přišli o život. Přímá škoda způsobená požáry dosáhla částky 130 mil. Kč, zásahem však bylo uchráněné hodnoty ve výši 1,13 mld. Kč.

Ekonomický vývoj

- Z pohledu vývoje makroekonomických ukazatelů byly v Jihomoravském kraji významné roky 2008 až 2011. Rok 2008 byl ještě rokem růstovým a předkrizovým, rok 2009 byl rokem propadu, v roce 2010 se příznivý vývoj regionálních makroekonomických ukazatelů obnovil a v roce 2011 bylo dosaženo předkrizové úrovně.
- Objem regionálního hrubého hospodářského produktu (HDP) se v roce 2018 zvýšil o 5,3 % (růst ve srovnatelných cenách), přírůstek byl mezi kraji nejvyšší; pouze v Jihomoravském kraji došlo ke zvýšení HDP v 9 letech v řadě.
- Ve skladbě hrubé přidané hodnoty (HPH) podle sektorů z dlouhodobého hlediska dochází ke zvyšování podílu sektoru služeb na úkor snižování podílu zemědělství a průmyslu, podíl sektoru služeb ve výši 64,1 % byl v novodobé historii kraje dosud nejvyšší.
- Úplné náklady práce v roce 2018 v kraji dosáhly částky 500,9 tisíc Kč, resp. 41 739 Kč měsíčně. Náklady na pracovní sílu byly mezi kraji 4. nejvyšší.
- Saldo hospodaření místních rozpočtů bylo po záporné hodnotě v roce 2018 opět kladné. Příjmy místních rozpočtů v roce 2019 dosáhly 63,7 mld. Kč a výdaje 61,9 mld. Kč. Příjmy meziročně vzrostly o 6,3 mld. Kč a výdaje o 4,4 mld. Kč.
- Jihomoravský kraj si udržuje významné postavení v oblasti výzkumu a vývoje. Vynaložená částka v roce 2018 dosáhla 16,5 mld. Kč, meziročně vzrostla o 1,0 mld. Kč, po Praze byla 2. nejvyšší a činila 16 % republikového celku. Polovina výdajů na výzkum a vývoj byla financována z podnikatelských zdrojů, zároveň do podnikatelského sektoru směřovalo 55 % těchto výdajů.
- V registru ekonomických subjektů v kraji bylo 231,6 tisíc fyzických osob (z toho 210,9 tisíc živnostníků) a 89,2 tisíc právnických osob. Meziročně se počet živnostníků zvýšil o 2,7 tisíc.
- Na sklizni a hektarových výnosech obilovin v kraji se v letech 2017 a 2018 plně projevila nepřízeň počasí, skutečnost roku 2019 tak byla u většiny komodit meziročně vyšší. V roce 2019 bylo v kraji sklizeno 1 124,7 tisíc tun obilovin při výnosu 5,73 tun z hektaru. Sklizeň byla oproti roku 2018 vyšší o 154,2 tisíc tun, tj. o 15,9 %, hektarový výnos vzrostl o 14,4 %. Nedařilo se ale luskovinám a vinné révě.
- V živočišné výrobě navýšení stavů skotu a drůbeže a pokles stavu prasat doprovázelo navýšení produkce jatečného skotu a jatečné drůbeže, pokles produkce jatečných prasat; zvýšila se produkce mléka a produkce vajec.
- V Jihomoravském kraji bylo v roce 2019 vytěženo rekordní množství dřeva, objem 3,4 mil. m³ dřeva bez kůry byl proti roku 2010 více než dvaapůlnásobný. Více než 70 % těžby tvořila nahodilá těžba hmyzová jako likvidace kůrovcové kalamity, dosáhla objemu 2,4 mil. m³.

- Tržby průmyslových podniků se 100 a více zaměstnanci v kraji proti roku 2018 poklesly o 7,7 % na 249 mld. Kč. Pokles tržeb byl zaznamenán po předchozím pětiletém navyšování.
- Základní stavební výroba ve stavebních podnicích s 50 a více zaměstnanci meziročně vzrostla o 17 % na 21,5 mld. Kč; výrobu realizovalo 9,1 tisíc zaměstnanců, jejich počet se proti roku 2018 nezměnil.
- Počet vydaných stavebních povolení v Jihomoravském kraji se v roce 2018 poprvé ocitl pod hranicí 9 tisíc. V roce 2019 došlo k žádoucímu obratu, bylo vydáno 9 344 stavebních povolení, meziročně tak jejich počet vzrostl o 695. Rok 2019 byl výjimečný dosud nejvyšším podílem počtu vydaných stavebních povolení na novou výstavbu bytových budov i nejvyšším podílem předpokladané hodnoty tohoto typu výstavby.
- V roce 2019 bylo v kraji dokončeno 4 719 bytů (o 272 bytů více než v roce 2018). Tento počet byl nejvyšším počtem v posledních 10 letech, mezi kraji byl 3. nejvyšší a tvořil 13,0 % celku ČR.
- V ubytovacích zařízeních na území kraje se v roce 2019 ubytovalo 2,1 milionu hostů, z tohoto počtu bylo 757 tisíc hostů ze zahraničí. Proti roku 2018 se počet hostů zvýšil o 97 tisíc.

Životní prostředí

- V kraji bylo na konci roku 2019 celkem 422,9 tisíc ha zemědělské půdy, z toho 349,0 tisíc ha byla půda orná. Výměra orné půdy se proti roku 2011 v kraji snížila o 4,7 tisíc ha. Stupeň zornění (podíl orné půdy ze zemědělské) činil 82,54 % a byl mezi kraji nejvyšší.
- Plocha ekologicky stabilních prvků se v roce 2019 proti roku 2011 zvýšila o 926 hektarů na 291,3 tisíc ha. Do těchto ploch se započítávají sady, zahrady, vinice a trvalé travní porosty, z nezemědělské půdy lesní pozemky a vodní plochy.
- V hospodářském roce 2018/2019 bylo v zemědělství spotřebováno 44 tisíc tun průmyslových hnojiv, což v přepočtu představovalo 140 kg na hektar obhospodařované půdy. V porovnání s rokem 2010 byla přepočtená hodnota spotřeby hnojiv o čtvrtinu vyšší. K životnímu prostředí šetrnou alternativou je ekologické zemědělství. Vzhledem k tomu, že geografické podmínky v kraji jsou vhodné především pro konvenční zemědělství, ekologicky obhospodařovaná půda v kraji tvoří jen 5,5 % zemědělské půdy.
- V kraji bylo v roce 2019 vyrobeno 56,0 mil. m³ fakturované pitné vody, v tomto množství bylo 38,4 mil. m³ vody fakturováno domácnostem. Specifická spotřeba vody na osobu a den ve výši 92,9 litrů zůstala již čtvrtý rok na stejné úrovni, přesto byla mezi kraji 3. nejvyšší.
- Cena vody v roce 2019 v kraji dosáhla částky 36,10 Kč, cena stočného 36,20 Kč. Obě ceny meziročně vzrostly, a to o 1,60 Kč, resp. o 1,70 Kč.
- Hodnoty měrných emisí znečišťujících látek v dlouhodobém pohledu pozvolna klesají, měrné emise oxidu siřičitého byly v roce 2018 nejnižší mezi kraji; velkou měrou se na produkci emisí podílí mobilní zdroje znečišťování.
- Podniky se sídlem v kraji v roce 2018 vyprodukovaly 3,5 mil. tun podnikového odpadu, meziročně to bylo o pětinu více. Nárůst a nejvyšší hodnota byla zaznamenána v roce 2018 u produkce komunálního odpadu. Populaci v kraji bylo vyprodukováno celkem 386,0 tis. tun komunálního odpadu (meziročně o 11,7 tisíc tun více), na obyvatele kraje připadlo 326 kg komunálního odpadu (oproti roku 2017 o 9 kg více).
- Na ochranu životního prostředí na území kraje byla v roce 2018 vydána částka 1,8 mld. Kč, což byla nejnižší hodnota v posledních 10 letech. Zároveň představovala jen necelou třetinu maxima zaznamenaného v roce 2015, kdy investice na ochranu životního prostředí v kraji dosáhly 6,2 mld. Kč.

